

82

~~48~~

Львыштейнов.

Орфография и пунктуация
кириллического языка

(на кирг. языке).

Рукопись № 745
26/IX 1940 г.

ИМЛАНЫН ЭРЕЖЕЛЕРИ.

Рукопись № 721
12/XI 1941 г.

I. Adavij tildegi fonemalardyn sostavi çana alippenini tartivi.

I. Adavij tilde 37 fonema qoldonulat da, bulardyn içi nen I fonema ajrym tamçalar menen belgilenet, qalçan 6 ynduy fonema mlada qoş tamçalar menen belgilenip, alardyn syrettery alippenin atar tartivinde kereşylet.

a/ Alippenin tartivi çana tamçalardyn tyrlery:

S Y R Ə T T Ə R Y		Oquluşta rby.	S Y R Ə T T Ə R Y		Oquluştarby.
ç tamçalar.	kiçine tamçalar.		Baş tam- çalar.	kiçine tamçalar.	
A	a	a	O	o	o
B	b	бь	Ө	ө	ө
C	c	сб	Р	р	рь
Ç	ç	çь	Q	q	qь
D	d	дь	R	r	рь
E	e	e	S	s	сь
Ğ	ğ	ğь	Ş	ş	şь
I	i	i	T	t	ть
J	i	ij	U	u	u
K	k	ki	Y	y	y
L	l	ль	Z	z	зь
M	m	мь	Ь	ь	ь
N	n	нь	Ғ	ғ	ғь
Ŋ	ŋ	ьŋ	X	x	хь
			V	v	вь
			H	h	he

Институт языка, литературы и истории
Отдел рукописей
Инф. № 82
1982 г.

Рукопись № 75
18/IV 1941 г.

2. A , O , U , Ө , Y , E тьвьстамна оқоқон, ајтьльз çақьнап loqo ete çақьн, 6 ynduy тьвьз var. Bul тьвьстар сыьнда ezynce nige ee bolqon fonemalar. Biroq bul fonemalardyn alippe sostovьnda

ajrbaqca tamqalarъ qoq. Bul fonemalardъn q azuuda syretteryn kerset-
ende, ezde rynе ajtylyъ qaqъnan qaqъn fonemalardъn tamqalarъn qoq
avattar qazyр qana belgilejbiz. Mas:

AA	OO	UU	ӨӨ	YY	EE
Aarъ	Oor	Uuru	Өen	Kyy	Eer
Aalbъ	Ooru	Uud	Өene	Kyyle	Een
Qaarъ	Qoroo	Quur	Өene	Yrdyy	Eerci
Taarъ	Tooru	Tuur	Өeele	Tildyy	Keer
Qaa	Sooru	Quur	Kebee	B Syrdyy	Kekeer
Saa	Sooron	Suluu	Cee	Yndyy	Teeqik
Qaan	Qoor	Uruu	Ceelmek	Seryyn	Teele
Qaat	Coor	Quunaq	Meenet	Keryy	Meele
Taan	Boor	Quruu	Qee	Mejlyyn	Meelej
Qaat	Qoop	Quurat	Deelet	Kejyy	Eende

3. Yndyy tьbьstar atqarqan mildetteri qaqъnan qana ajtylyъ
aqъnan temenky tyrkymderge belynet:

a/ Atqarqan mildetteri qaqъnan :

A , O , U , Ъ , = Qoon yndyyler

E , Ө , Y , I = Icke yndyyler

b/ Ajtylyъ qaqъnan:

A , O , U , E , Ө , Y = Sozalma yndyyler

Ъ , I = Qoqoqoj "

A , E , O , Ө = Ken. "

Ъ , I , U , Y = Quuq "

4. Ynsyz tьbьstar da atqarqan mildetteri qaqъnan qana ajtylyъ
aqъnan temenky tyrkymderge belynet:

a/ Atqarqan mildettri qaqъnan:

, C , Q , M , N , ъ , P , R , S , Q , T , Z , Y , V , X , F , H ть-

вьѣтарь сѣз иѣинде, ундыу тамгаларды еерип, бирде соон, бирде иѣке айтла берет, ошондуктан, бular -Тетиктер деп аталышат.

Қырғыздын тѣл сѣздѣрынде Қ менен Қ Ылқы соон, К менен Қ Ылқы иѣке айтлышат да, муун иѣинде ундыулар менен тандар айтлышат, ошондуктан, бular - KERBEZDER деп аталышат. х/

Р, Т, С, Ш, Ш, Қ, К, Х, Р, Н сѣз ажақна тушкенде, езу менен айтаса турған сѣз мүсѣсунун ващындақь -ҚУМШАҚ тѣвьѣ-тарды қатта тѣвьѣстардын тыркымуна айтандыгыр қиверисет, ошондуктан, бular -ҚАТҚАЛНДАР деп аталышат.

В, D, Q, R, Z, L, M, N, N, Q, J, G, V сѣздын ажақна тушкенде, езу менен айтаса турған сѣз мүсѣсунун ващындақь бир қумшақ тѣвьѣтѣ ващда қумшақ тѣвьѣсқа айтандыгыр қиверисет, ошондуктан, бular ҚУМШАҚТАР деп аталышат.

ESKERTYU: 1/ Қырғыздын тѣл сѣздѣрындегы муун иѣинде еки қатқалан тѣвьѣс қатар турар уруша албайт: Қумшақ тѣвьѣс урған қатқалан тѣвьѣс менен урушат; Кеѣде еки қумшақ тѣвьѣс урушат. Муунда қатар турар қатқалан, се қумшақ тѣвьѣс менен урушууа тѣвьѣстар Муундал тѣвьѣстар деп аталышат. Муундал тѣвьѣстар мына бular: R, L, N, N, J. Mas: Mart, қылт, қант, қанқ, қайт, кижз, мујз, сьрт, Тирм.

2/ Қырғыздын тѣл сѣздѣрынын ажақна В, D, Q, G, V тѣвьѣстары қазылбайт.

5. Ващ тамгалардын қазылыс орндары.

а/ Сујлемдын ващында қазылат. Mas: Қарқыраған қаз келди, колхоз-лар қоғ сьқарды. Тоодон муз еерип, сайдын ващына суу ващы. Сѣр гылдѣды. Мал семирди.

в/ Encilyu атты ващында қазылат. Maselen: Lenin, Stalin, Be-тотский, Айтматов, Ленинград, Маскѣ, Frunze, Суј, Қырғызстан, Alatau,

г/ А тѣвьѣс-муун иѣинде А менен уруша берет mas: АК, Тан Акташ

Нарын, Талас, "Pravda", "Izvestija"

с/ Encilyy at bir nese sөzdөн quralsa, ar sөz vаrьna vаr tam-
qa qazьlat. Maselen: Qыrғызыстан Bоrбордаq Atqарua Komijteti.

" QЫZYЛ QЫRҒЫZYСТАН " , " MADAHIJ MAJDAN " , COҢ KEMIN, COҢ ALAJ,
KIOI ALAJ? ARABAN-BUURA.

с/ Ырды ар қапъ савьна вазьнда қазьлат. Maselen:

Sajra qomuz, ajdat, qana, kuyge kel,

Qoldoqtorqo ermekter kuy calьp ver;

Emgek eri udarniktartaarьp:

" Qola bolsun, kuy qызqandy " dep keter;

Sizdin kuyge suqtanьqan qalьn el

Moqum vазьp, bir тыңасаьn, қазьp сез!

II. Qыrғыздыn tilindegi ajьm tәl sөzder qana, setten kise da,

kөpсylykke sinip, qыrғыздыn maruьnq tilinin zakondoruna bir qola
vаrьp ketken qadьrese sөzder tәmәnky prinsipter menen qazьlat.

I. Тывьстardьn maun icinde uьsuьn prinsipteri.

a/ Bir maunda altь tyrkyn ajqaqat:

A = ee, oo, uu

AP = at, or, un, ьq, er, es, yc, er, oor, uul, eer.

Alp = art, ajt, ant, alq, ert, uart, onq, unq.

PA = me, qe, de, qee, dәe, duu, qaa, too.

PAP = Bat, tәr, qyl, qur, kez, tyg, qel, qit, cьt.

PALP = Mant, dart, mylt, dьmp, denk, marc

BELQILER:

A = Yadyulәrdyn vаrьna taandyq

P = Ynsyзdәrdyn vаrьna "

L = Maunculdardьn "

2. Eki sөzdөн quralьp, bir maanige ee bolqon Qoqmoq sөzder,